

АНГЛОМОВНА ПІДГОТОВКА ЛІКАРІВ НА РІЗНИХ ЕТАПАХ НАВЧАННЯ
ENGLISH TRAINING OF DOCTORS AT DIFFERENT STAGES OF EDUCATION

Статтю присвячено актуальним питанням навчання іноземної мови в аспірантурі медичного вищого навчального закладу. Метою статті є узагальнення та осмислення актуальних проблем навчання іноземної мови в аспірантурі. Розглянуто основні проблеми, пов'язані з іншомовною підготовкою аспірантів, та шляхи їх вирішення. Розглянуті шляхи подолання труднощів вивчення іноземної мови в аспірантурі є кроком до вирішення проблем забезпечення вимог до аспірантів медичних вищих навчальних закладів.

Оволодіння англійською мовою – складний процес, який потребує активної пізнавальної мотивації з боку аспіранта та володіння ефективними технологіями з боку викладача. Оскільки одна з тенденцій сучасної вищої освіти проявляється у зменшенні кількості аудиторних годин за рахунок збільшення кількості годин на самостійну роботу, ця обставина змушує переглянути методику роботи. Очевидно, що викладання іноземної мови в медичному ЗВО має піти якісно по новому шляху, що дозволяє формувати іншомовну комунікативну компетенцію на основі реальних умов навчання, якими є зменшення кількості практичних занять і збільшення частки занять, які навчаються в медичному закладі. Самостійна робота. На перший план висувається завдання стимулювання інтересу до навчання та пріоритет методів. Більшість знань і вмінь молодому вченому доводиться опановувати самостійно. Успіх цього процесу залежить від грамотної організації роботи аспіранта та ефективного використання часу, запланованого на вивчення іноземної мови. Під час навчання з аспірантами ми використовуємо такі форми роботи, як робота з періодичними журналами, складання термінологічного словника, анування та реферування статей за темою наукової роботи, опрацювання матеріалів аудиторних занять, підготовка доповіді та виступ на конференції.

Ключові слова: іноземна мова, аспірантура, медичний університет.

The article is devoted to the topical issues of foreign language teaching in the post-graduate course of the medical higher education institution. The purpose of the article is to generalize and understand the current issues of foreign language learning in graduate school. The main problems related to foreign language training of graduate students and ways to solve them are considered. The considered ways of overcoming the difficulties of learning a foreign language in graduate school are a step towards solving the problems of meeting the requirements for graduate students of medical higher education institutions.

Mastering the English language is a complex process that requires active cognitive motivation on the part of the graduate student and mastery of effective technologies on the part of the teacher. Since one of the trends of modern higher education is manifested in reducing the number of classroom hours at the expense of increasing the number of hours for independent work, this circumstance forces to review the work methodology. Obviously, teaching a foreign language in a medical university should follow a qualitatively new path, which allows for the formation of foreign language communicative competence based on real learning conditions, which are a decrease in the number of practical classes and an increase in the share of independent work. The task of stimulating interest in learning and the priority of methods come to the fore. A young scientist has to master most of the knowledge and skills on his own. The success of this process depends on the competent organization of the graduate student's work and the effective use of the time planned for studying a foreign language. During training with graduate students, we use such forms of work as working with original sources, compiling a terminological dictionary, annotating and referencing articles on the topic of scientific work, working on materials for classroom classes, preparing a report and speaking at a conference.

Key words: foreign language, graduate school, medical university.

УДК 811.111'276.6:614.233.4
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/64.2.18>

Русалкіна Л.Г.,
докт. пед. наук, професор,
професор кафедри філософії, біоетики
та іноземних мов
Одеського національного медичного
університету

Пислар Т.П.,
ст. викладач кафедри філософії,
біоетики та іноземних мов
Одеського національного медичного
університету

Вступ. Наразі в період становлення єдиного інформаційного простору знання іноземної мови, і в першу чергу англійської, стає невід'ємним складником характеристики висококваліфікованого фахівця. Практично всі наукові відкриття, які відбуваються у світі, згодом описуються англійською мовою. Тому немає сумнівів, що знання англійської мови наразі є шляхом до самовдосконалення, професійного зростання та активної міжнародної діяльності. Будь-яка людина, яка займається науковою діяльністю, має бути в центрі всіх нових досягнень у своїй галузі. Це насамперед стосується і фахівців-медиків.

Виклад основного матеріалу. У даний час спостерігається стрімкий та інтенсивний розвиток

медичної науки. Внаслідок цього висуваються нові цілі та завдання для підготовки фахівців-медиків, які відображені в нових державних стандартах вищої професійної медичної освіти. Ці цілі та завдання стосуються не лише профільних та спеціальних медичних дисциплін, а й дисциплін базового загальноосвітнього циклу. У статті розглянемо навчання англійської мови на додипломному та постдипломному рівнях освіти. Увагу до цього аспекту навчання у медичному виші зумовлено необхідністю готувати висококласних фахівців, здатних до професійного спілкування, які вміють відстоювати свою точку зору з різних питань, що безпосередньо пов'язані з практичною та науковою діяльністю. На рівні вищої професійної освіти

навчання англійської мови втілюється у стратегії професійно-орієнтованого навчання мов [1].

В Україні вивченню англійської мови приділяється велика увага. Англійська мова є обов'язковим предметом, і її навчання можна поділити на три етапи: школа, ЗВО, післядипломне самовдосконалення, мова йде про безперервну мовну освіту.

Навчання мови починається у школі, продовжується у ЗВО, далі на післядипломному етапі. У школі учні здобувають навички повсякденного спілкування, знайомляться з історією Англії, її традиціями та звичаями, знайомляться з фонетичним, граматичним та лексичним ладом англійської мови. Звичайно, оволодіння будь-якою іноземною мовою – справа складна, яка потребує багато часу та сумління. Наприклад, якщо в початкових класах школярі приділяють достатню увагу мові, що вивчається, то в міру дорослішання та визначення своїх подальших перспектив, інтерес до мови знижується. Таким чином на момент вступу до ЗВО рівень абітурієнтів виявляється зовсім різним: від досить високого до практично нульового. Під час вступу до вишу немовного профілю знання англійської мови не перевіряється, студенти розподіляються до груп довільно. Тому в одній групі виявляються студенти з різним рівнем володіння англійською мовою. Оскільки іноземна мова, як ми зазначали раніше, є обов'язковою в усіх вишах України, незалежно від бажання студентів та їх рівня володіння англійською мовою, вони повинні займатися і складати заліки чи іспити з англійської мови.

На відміну від середньої школи, у ЗВО студенти повинні засвоїти основні загальнонаукові терміни та граматичні явища, властиві тій галузі наукового пізнання, в якій вони спеціалізуються, ознайомитись зі стилем наукового викладу, основними науковими поняттями, специфічними для англійської мови у цій науковій галузі. Таким чином має спостерігатися наступність та послідовність навчання.

Таким чином, перед вищою школою стоять досить великі та важкі завдання. Основна складність полягає в тому, що на вивчення іноземної мови у ЗВО відводиться дедалі менше часу.

Мета дослідження: виявити підготовленість випускників вузів та фахівців-медиків вести письмове та усне спілкування англійською мовою та визначити недоліки мовного навчання як на до-, так і післядипломному рівні.

Матеріали та методи дослідження

У дослідженні брали участь студенти, аспіранти та лікарі-дослідники медичного ЗВО. Дослідження проводилося шляхом анкетування та аналізу письмових перекладів, зроблених учасниками дослідження.

Результати дослідження та їх обговорення

Нині у медичному ЗВО курс «Іноземна мова за професійним спрямуванням» на

фармацевтичному факультеті становить лише 90 годин, на медичному факультеті – 180 годин, на стоматологічному – 60 годин.

Кількість годин може бути трохи збільшена за рахунок вибіркових компонентів ЗВО. Однак ці компоненти – величина змінна, і виходити треба з того, що визначено програмою. Відповідно, за короткий проміжок часу треба розвинути у студентів компетенції, які дозволять їм читати, розуміти, перекладати та отримувати інформацію з англійськомовних джерел, а також перекладати загальнонаукові тексти та тексти за своєю майбутньою спеціальністю з англійської та англійської. Завдання складне, враховуючи низький рівень володіння англійською мовою у багатьох студентів-першкурсників. Звичайно, цього часу недостатньо для формування компетентного володіння професійною мовою медицини, про що свідчать як усне спілкування зі студентами англійською мовою з медичної тематики, так і їх письмові переклади з англійської на українську мови і навпаки. Відзначається слабе знання фонетики, орфографії, морфології, лексики, граматики та стилістики англійської мови. Порушення мовних норм спостерігаються у всіх аспектах, необхідних для правильного використання англійської мови як в усному, так і у письмовому мовленні. Отже, вимоги дуже серйозні і мало хто з учнів здатний повністю реалізувати їх до кінця першого року навчання.

Наразі спостерігатиметься тенденція щодо збільшення кількості годин іноземної мови в навчальних програмах українських вишів. Президент України Володимир Зеленський пропонує парламенту офіційно закріпити статус англійської мови як однієї з мов міжнародного спілкування в Україні. Законопроект «Про застосування англійської мови в Україні» (реєстраційний номер 9432) зареєстровано на офіційному сайті ВРУ.

Також передбачено, що кожен, хто здобуває в закладі освіти повну загальну середню освіту, вивчає у цьому закладі державну та англійську мови. Кожен учень має пройти державну підсумкову атестацію з англійської мови. Відповідно, згодом рівень знань абітурієнтів має покращитись.

Враховуючи вимоги до мовної підготовки учнів, кількість годин на навчання англійської мови в медичному вузі виникає питання Чому в медичному виші на вивчення англійської мови приділяється так мало годин? Навіть якщо у частини із студентів сформується хоча б частина зазначених програмою компетенцій, то надалі протягом наступних років навчання вони практично не стикаючись з англійською мовою, забувають те, що змогли засвоїти. І насамперед, втрачаються навички мовного спілкування. Тому сучасне орієнтування деяких вишів на пріоритетний розвиток навичок усного спілкування не цілком виправдане. До кінця навчання у виші ці навички без реального

спілкування повністю втрачаються. На наш погляд, перспективніше розвивати навички читання, вторинної обробки інформації (реферування, переклад, написання анотацій).

Крім того, виходячи із зазначеного, та враховуючи ті вимоги, які пред'являються до фахівця з вищою освітою, в умовах, коли наша країна має стати частиною європейського (і світового) інформаційного та освітнього простору, іноземній мові в тій чи іншій формі необхідно навчати і на старших курсах немовного вишу, і на післядипломному етапі, особливо якщо говорити про професійно зорієнтоване навчання, під яким розуміємо навчання, засноване на врахуванні потреб студентів у вивченні іноземної мови, продиктоване характерними особливостями професії або спеціальності [2].

Навряд чи можна говорити про повну реалізацію принципу професійно зорієнтованого навчання англійської мови на першому курсі медичного університету. Студенти-першокурсники ще не мають достатнього обсягу знань з окремих галузей медицини. Отже, спиратися треба на ті знання, яких вони набувають на першому курсі. А це – анатомія, біологія, фізіологія, хімія (загальна та органічна) та гістологія. Основним у цьому переліку є анатомія. Відповідно, і навчання англійської професійної мови слід проводити на матеріалі анатомічних текстів. Ці тексти не повинні дублювати підручники та лекції, які читають на профільній кафедрі. Вони мають нести додаткову інформацію, розширювати кругозір студентів з цього предмета. Можна також включати матеріали на медичні теми, які знайомі з повсякденного життя.

Після закінчення університету, тобто на післядипломному етапі, деякі випускники вступають до ординатури та аспірантури і там продовжують вивчати англійську мову. Проте говорити про продовження вивчення у багатьох випадках буває складно, оскільки навчання починається практично спочатку, оскільки базові рівні за минулі 4-6 роки навчання втрачаються. Доводиться починати майже з нуля, з повторення медичної

термінології, якої навчали на першому курсі університету. Говорити про якесь професійно-спрямоване навчання і на цьому етапі можна з застереженнями. По-перше, в групах виявляються аспіранти, що спеціалізуються в різних галузях медицини, по-друге, аспіранти першого курсу ще не мають достатньо знань з обраної ними спеціалізації, по-третє, наповнюваність груп не дозволяє приділяти достатньо часу для роботи з кожним окремих аспірантом [3].

Висновки. Навчання в аспірантурі орієнтується на вироблення в аспірантів умінь розуміти наукові тексти за своєю спеціальністю, писати тези та резюме своєї доповіді англійською мовою та прочитати їх із прийнятною вимовою. На жаль, у багатьох випадках ця мета залишається недосяжною, про що свідчать як написані ними тези та доповіді англійською мовою на вступних іспитах в аспірантуру, так і безпосереднє спілкування англійською з аспірантами та фахівцями, які закінчили аспірантуру, на теми, пов'язані з професійною медичною та науковою діяльністю.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Крисак Л.В. Підготовка студентів медичних спеціальностей до англомовного професійно орієнтованого мовлення. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного ун-ту*. 2014. Ч. 1. С. 188–194.
2. Коваль Т.І. Інтерактивні технології навчання іноземних мов у вищих навчальних закладах. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2011. № 6 (26). URL: <http://www.journal.iitta.gov.ua> (дата звернення 25.10.2023).
3. Секрет І.В. Модель формування іншомовної професійної компетентності в умовах дистанційної освіти. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. № 17 (204). С. 144–151.
4. Стасюк Т.В. Мовно-професійна компетентність і термінологічна компетентність у розрізі соціолінгвістики. *Дослідження з лексикології і граматики української мови*. 2014. № 15. С. 153–161.
5. Тарнопольський О.Б., Кабанова М.Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручнику. Дніпро, 2019. 256 с.